

Verslag van de tweede Hart van Brabant Radendag 06-04-2013

Op 6 april 2013 vond de tweede Hart van Brabant Radendag plaats in hotel Van der Valk in Gilze en Rijen. Het programma omvatte een plenair deel en een viertal discussietafels in een parallelle sessie. In dit verslag achtereenvolgens een weergave van hetgeen in de plenaire sessie aan bod is geweest, gevolgd door een samenvatting van de uitkomsten van de discussietafels over:

- Economie,
- Sociaal,
- Duurzaamheid,
- Ruimte.

Verslag van de plenaire sessie

Gingen de discussietafels over de 'inhoud' van de samenwerking; de plenaire sessie ging vooral over de 'vorm' van de samenwerking. Ten aanzien van de vorm stonden twee vragen centraal die volgden uit de eerste Radendag op 27 oktober 2012:

- is de dagdagelijkse organisatie van Regio Hart van Brabant als publiek samenwerkingsverband en Midpoint Brabant als triple helix samenwerkingsverband goed geregeld?
- Hoe zit het met de democratische legitimatie van de regionale samenwerking?

In relatie tot deze vragen werd een inleiding verzorgd door respectievelijk Gabriëlle Haanen (voorzitter Kring Gemeentesecretarissen Hart van Brabant) en Tamara Metz (Tilburg University).

Gabriëlle Haanen presenteerde de resultaten van de werkgroep die de afgelopen maanden actief is geweest om aanbevelingen te doen ter verbetering van de governance.

De aanbevelingen zijn vervat in de notitie governance die aan de raadsleden beschikbaar is gesteld ter voorbereiding op de radendag. De aanbevelingen leiden tot aanpassingen in de gemeenschappelijke regeling Regio Hart van Brabant en in de statuten van de stichting Midpoint Brabant. De concept gewijzigde gemeenschappelijke regeling was eveneens ter voorbereiding op de radendag ter beschikking gesteld aan de raadsleden. De regeling wordt, onder andere rekening houdend met de inhoudelijke discussie op de radendag, voor de zomer ter besluitvorming voorgelegd aan de colleges en gemeenteraden van de samenwerkende gemeenten.

Tamara Metzschreef in opdracht van de samenwerkende griffiers een paper over regionale samenwerking en de wijze waarop democratische legitimatie beter kan worden verankerd. Het paper was niet beschikbaar voor de radendag, maar wordt bij deze ter beschikking gesteld. Suggesties uit dit paper en de inhoudelijke discussie erover op de radendag zullen eveneens zo veel mogelijk worden meegenomen in de gewijzigde gemeenschappelijke regeling.

Verslag van de sessie Economie

De inleiding werd verzorgd door , Pierre van Kleef, programmadirecteur van Midpoint Brabant. Pierre van Kleef gaf een korte toelichting op de huidige economische structuur in de regio en op het feit dat aan de hand van programma's voor vier speerpuntsectoren (zorg, leisure, logistiek, aerospace & maintenance) gericht wordt geïnvesteerd in versterking van die clusters. Daarnaast werd gewezen op de 'dwarsdoorsnijdende thema's' zoals arbeidsmarkt en duurzaamheid, die in relatie tot het economisch programma de nodige aandacht krijgen.

In zijn verhaal wees Pierre van Kleef verder op de verhouding tussen Regio Hart van Brabant (als publiek samenwerkingsverband) en Midpoint Brabant (als triple helix samenwerkingsverband). Kern van het betoog is dat de economische agenda in belangrijke mate vanuit onderwijs, ondernemers en overheid samen wordt aangestuurd, maar dat het voor het realiseren van de gezamenlijke doelen zeer van belang is dat de overheid als één geheel opereert in de regio. Met andere woorden: de overheid heeft de eigen gezamenlijke agenda op orde. En die agenda bestaat uit twee delen: één deel omvat de algemene publieke samenwerkingsopgaven; één deel omvat de publieke verantwoordelijkheid binnen het triple helix verband.

Voor zijn inleiding, zie de sheets.

Vervolgens werd aan de deelnemers aan deze sessie de vraag voorgelegd:

1. Wat gaat goed/ welke dingen staan terecht op de agenda?
2. Wat verdient nog aandacht?
3. Wat wordt gemist en moet worden toegevoegd aan de agenda?

- **Wat gaat goed?**

- In algemene zin wordt het goed gevonden dat de regio zich voorlopig concentreert op vier sectoren. Gerichte investeringen worden zinvoller geacht dan investeren over de volle breedte. Bovendien: vier sectoren is al behoorlijk veel en wanneer je de sectoren benaderd vanuit een brede definitie, dan bestrijken ze gezamenlijk ongeveer de helft van de regionale economie (gerekend in aantal banen).
- Ondanks dat we als regio nog niet heel erg lang bezig zijn met de concrete uitvoer van de economische agenda, worden steeds zichtbaarder resultaten geboekt. De aerospace & maintenance campus is daarvan een mooi voorbeeld. Het zou goed zijn als er meer voorbeelden gerealiseerd worden op verschillende locaties in de regio.
- Eén sector verdient in het bijzonder de aandacht en dat is de leisure sector. Het is goed dat deze sector stevig in de programma's verankerd is. Hier doet zich een omvangrijke kans voor om het cluster te versterken op basis van een veelomvattend ambitiedocument. De provincie Noord-Brabant heeft bovendien met haar nota Vrijtijdseconomie laten blijken deze sector tot topsector te willen maken.

- **Wat verdient aandacht?**

- De vraag wordt gesteld of er voldoende aandacht is voor het midden- en kleinbedrijf. Programma's wekken in de presentatie soms de indruk dat ze vooral op grootschalige ontwikkelingen in samenwerking met grote bedrijven gericht zijn. Het MKB wordt, juist omdat dat in onze regio sterk is vertegenwoordigd, als belangrijke partner aangemerkt.
- De regio zou specifiekere kunnen zijn in haar doelstellingen op economisch vlak. Waarom doen we wat we doen? Het hoofddoel lijkt het creëren van banen te zijn. Hoewel het lastig meetbaar is wat de investeringen precies bijdragen aan de ontwikkeling van het aantal banen in de regio, is het belangrijk om duidelijk te zijn over de reden waarom er wordt geïnvesteerd.
- Het programma gericht op het stimuleren van de zorgsector, mag concreter. De koppeling tussen zorg en economie zou daarbij de leidraad kunnen zijn. Er zou een focus moeten liggen op projecten die de zorgeconomie stimuleren. Binnen die projecten zou sociaal ondernemerschap gestimuleerd moeten worden.

- **Wat moet worden toegevoegd?**

- Er mag nadrukkelijker aandacht worden besteed aan samenwerking met buurregio's, Zuidoost-, Noordoost- en West-Brabant. Met West-Brabant is samenwerking opportuun op het gebied van logistiek en maintenance. Met Zuidoost bestaat een mooie complementariteit van 'harde' technologische kennis en 'zachte' gamma wetenschappen. Met Noordoost, tenslotte, ligt een verbinding op leisure gebied voor de hand.

- Er mag meer 'op de trom worden geslagen' en naar buiten worden getreden met mooie en concrete resultaten. Aandacht voor marketing en communicatie is belangrijk.
- Er moet vol worden ingezet op de financiering van programma's en projecten, onder meer middels Europese, Rijks en provinciale subsidies.

Verslag van de sessie Sociaal

De inleiding werd verzorgd door Martyntje Brink van BMC. Martyntje gaf een korte toelichting op de wijze waarop momenteel in de regio wordt samengewerkt in het sociale domein en waarom dat gebeurt. Tevens gaf ze een overzicht van de grote wetswijzigingen en decentralisaties die op de regio afkomen met de bijbehorende invoerdata:

- Participatiewet (2014),
- Passend onderwijs (2014),
- AWBZ/WMO begeleiding en persoonlijke verzorging (2015),
- Jeugdhulp (2016).

Het verhaal, alsook de daaruit volgende discussie, wordt verdeeld in twee subthema's, te weten 'arbeidsmarkt' en 'leefbaarheid/veiligheid/ zorg voor jong en oud'. Bij beide subthema's worden de redenen benadrukt voor de noodzaak tot regionale samenwerking op deze terreinen (zie presentatie Martyntje Brink). Tevens wordt aangegeven uit welke onderdelen/programma's en projecten de samenwerkingsagenda van de regio bestaat of zou kunnen bestaan.

Vervolgens werd aan de deelnemers aan deze sessie per subthema de vraag voorgelegd:

4. Wat gaat goed/ welke dingen staan terecht op de agenda?
5. Wat verdient nog aandacht?
6. Wat wordt gemist en moet worden toegevoegd aan de agenda?

De uitkomsten per sub thema luiden als volgt:

Arbeidsmarkt

- Als zwaarwegend punt wordt ingebracht: leer van elkaar en van de uitstekende voorbeelden voor vormen van samenwerking die in de regio voor handen zijn.

Als voorbeelden worden genoemd de startersbeurs en de uitvoeringsorganisatie voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt 'Baanbrekers'. Deze organisatie is actief in de gemeente Heusden, Loon op Zand en Waalwijk en kan tot voorbeeld strekken voor de gehele regio.

- De samenwerking met het middelbaar beroepsonderwijs (ROC 's) in de regio is een must.
- Bij voorkeur worden strategisch-beleidsmatige zaken met betrekking tot de arbeidsmarkt niet op sub regionaal, maar tenminste op regionaal niveau behandeld. Op deze manier kan de rest van de regio ook leren van goede sub regionale voorbeelden uit de uitvoeringspraktijk . Bovendien strekt de arbeidsmarkt zich bij uitstek uit over gemeentegrenzen en denken en handelen ook de meeste bedrijven/ werkgevers over deze grenzen heen.
- Aandacht voor deregulering is belangrijk.

Zorg (jong en oud), veiligheid, leefbaarheid

- Op dit sub thema zou het devies moeten gelden: 'eigen kracht en samen sterk'. Met andere woorden: niet alles hoeft altijd regionaal te gebeuren. Voor strategievorming en beleidsbepaling kan dit heel zinvol zijn, voor de uitvoering kan bijvoorbeeld gelden dat deze dichtbij de burger en dus lokaal moet plaatsvinden.

Algemeen

- In algemene zin kan gesteld worden dat het goed is de sociale agenda niet thema of middelen gestuurd te benaderen, maar doelen gestuurd. In relatie tot de decentralisaties zou de regio zich nog eens moeten afvragen: wat was het hoofddoel ook alweer? Het gaat erom dat er een 'inclusieve' samenleving ontstaat waarin mensen zoveel mogelijk participeren. Alle instrumentele activiteiten en projecten zouden hieraan een bijdrage moeten leveren.
- Er is een link te leggen tussen de twee subthema's die in deze sessie behandeld werden en tussen sport en cultuur. Beide kunnen bijdragen aan gezondheid, geluk en actieve participatie in de samenleving. Het eigen organiserend vermogen moet hierin een belangrijke rol spelen, maar vanuit de publieke samenwerking mag hieraan ook best aandacht worden besteed.

Verslag van de sessie Duurzaamheid

Omdat de inleider, Herman Gels van de Middenbrabantse Ontwikkelingsmaatschappij voor Energie en Duurzaamheid (MOED) op het laatste moment vanwege ziekte verhinderd was, moest

geïmproviseerd worden. Wethouder Lau Lavooij en burgemeester Peter Noordanus hebben gezamenlijk een aftrap gegeven voor een discussie over hetgeen tot nu toe is vastgelegd in de regionale werkagenda op het terrein van duurzaamheid en over wat de strategie (en het uitvoeringsprogramma) voor de nabije toekomst zou moeten zijn. Voor de inleiding van Herman Gels, zie de sheets.

Enkele punten uit de discussie:

- Het is zaak om anders naar afval te gaan kijken. Afval vertegenwoordigt niet alleen een probleem dat moet worden opgelost, maar vertegenwoordigt ook een zekere waarde.
- Er moet regionale aandacht zijn voor bewustwording over de beschikbaarheid van grondstoffen en brandstofbronnen. De voorraden zijn eindig en dat heeft gevolgen voor de regio.
- “Be good and tell it”. Er zijn in de regio prachtige voorbeelden te vinden van initiatieven op het gebied van duurzaamheid. Initiatieven die soms ook buiten de regio tot voorbeeld kunnen strekken. Het is zaak om deze initiatieven uit te venten.
- Er zou vanuit de duurzaamheidsagenda een link gelegd moeten worden met de agenda ruimte en bereikbaarheid. Zo is het zeer van belang dat er aandacht is voor duurzame mobiliteit en doorstroming. Op het gebied van doorstroming zijn in toenemende mate knelpunten te constateren.
- De regio zou zich sterk moeten maken voor hergebruik. Hoe flexibeler zaken inzetbaar zijn en hoe multifunctioneler hun karakter hoe gemakkelijker hergebruik is.
- Het stimuleren van particulier opdrachtgeverschap via energiecoöperaties voor en door burgers is zeer wenselijk. Zeker in een regio die zich laat voorstaan op het ontwikkelen van nieuwe business modellen volgens de methode van social innovation.
- Om duurzame mobiliteit te stimuleren is aandacht voor fietsen van belang. De fiets infrastructuur in de regio zou goed op orde moeten zijn. Een concreet idee om fietsen ook bij slecht weer/ vorst te stimuleren is het aanleggen van verwarmde fietspaden, cq het uitvoeren van experimenten op dit terrein.
- De aanleg van hoogwaardig openbaar vervoer moet een prioriteit zijn van de regio. Het idee voor een tramverbinding tussen Tilburg en Waalwijk leeft nog steeds. Een dergelijke hoogwaardige verbinding ontsluit niet alleen de gemeente Waalwijk beter per spoor, maar is van grote meerwaarde voor de bereikbaarheid van de Leisure Boulevard.
- Duurzaamheid is per definitie een zaak van ondernemers, onderwijs en overheid. De verantwoordelijkheden op dit terrein gaan verder dan alleen het publieke domein. Het is zinvol om het thema in gezamenlijkheid te benaderen.
- Onder het begrip duurzaamheid wil de regio meer verstaan dan alleen zorgvuldig gebruik en hergebruik van materialen en grondstoffen. Het gaat ook over veiligheid en de kwaliteit van leven.
- Een nadere definiëring van wat de regio exact onder het begrip duurzaamheid verstaat is nodig. Er zouden duidelijke uitgangspunten gekozen moeten worden. Vertrekpunten kunnen in ieder geval zijn:
  - duurzaamheid is een zaak van de triple helix en de markt;
  - de consument is steeds minder een consument in de klassieke zin des woords en is vaker ook producent;

- bij het zoeken naar oplossingen zou social innovation centraal moeten staan: nieuwe marktmodellen ontwikkelen door mensen samen te smeden.

Verslag van de sessie Ruimte

De tafelvoorzitter, Pieter van Ree van RoyalHaskoningDHV, heeft een inleiding gegeven over hetgeen tot nu toe is vastgelegd in de werkagenda en hetgeen anderszins speelt op het terrein van de ruimtelijke ontwikkeling voor de regio Hart van Brabant. Voor zijn inleiding wordt verwezen naar de powerpoint presentatie.

Enkele punten uit de presentatie luiden als volgt. Voor de regionale ontwikkeling wordt uitgegaan van de Telos-driehoek (people – planet – profit). De ruimtelijke ontwikkeling moet dus ten dienste staan van deze drie thema's, waarbij de economische ontwikkeling een centrale plaats inneemt. Ervaring elders leert dat slimme regio's focus aanbrengen. In deze regio is dat ook gebeurd (leisure, logistics, care en maintenance). De kunst is om er voor te zorgen dat de samenwerking niet blijft hangen in de topstructuur, maar ook afdaalt naar de basis. Daarbij is het van belang dat het economische fundament op orde blijft.

Voor wat betreft de ruimtelijke ontwikkeling is het van belang dat er voldoende ruimte is voor bedrijvigheid en dat de bedrijvigheid complementair aan elkaar is. Verder wordt ingezet op een goede bereikbaarheid, is er oog voor de arbeidsmarkt, en voorzieningen (o.a. groen klimaat). Dit alles draagt bij aan continuïteit en harmonie.

Er zijn enkele tendensen te bespeuren. Zo is de rol van de overheid steeds meer die van facilitator in plaats van initiator en uitvoerder. Voor de ruimtelijke ontwikkeling betekent dit onder meer een verschuiving van 'toelatingsplanologie' naar 'uitnodigingsplanologie'.

Aan de zaal is gevraagd om op basis van de volgende drie vragen:

- Klopt de agenda?
- Wat had er niet op de agenda gemoeten?
- Wat mis je?

aan te geven waar de Regio Hart van Brabant zich de komende tijd op zou moeten richten, daarbij onderscheid makend tussen:

- De mate waarin de Regio hierop invloed kan uitoefenen
- De mate van urgentie.

Vanuit de groep zijn hierbij de volgende suggesties naar voren gekomen, waarbij bereikbaarheid (met daarbij aandacht voor o.a. het benutten van vervoer over water) en het maken van regionale afspraken over ruimtegebruik vaak zijn genoemd.

Algemeen

- Ruimtelijke visie Regio succesvol maken vergt enorme
  - belangenafweging;
  - vertrouwen;en dus:
  - kennis ;
  - elkaars belangen respecteren.
- Betrouwbaarheid en invloed van bedrijven van overheid om de particuliere investeerders te interesseren voor investeringen welke meewerken aan de opleving van de economie
- De regio moet zich, gezamenlijk, bovenregionaal positioneren en presenteren. Dit geldt bijvoorbeeld bij het duiden van het belang van de havens van Midden-Brabant voor de ontwikkeling van de haven van Rotterdam.

Gezamenlijke afspraken over ruimtegebruik

- Het opstellen van een gezamenlijke structuurvisie is van belang. Doel: versterken en voorkomen interne concurrentie:
  - Woningbouw (niet alleen sociale woningbouw)
  - Mobiliteit
  - Economie (afspraken over bedrijventerreinen)
  - Leisure
  - Etc.
- Versterking detailhandel: Winkelcentra behouden of niet; locatie afstemmen.

Bereikbaarheid

- Kansen op en aan het water benutten.
- Gebruik maken van water als weg.
- Aansluiting zoeken met gebiedsontwikkeling oostelijke Langstraat:
  - Vestigingsklimaat;
  - Metal Valley;
  - Aansluiten oost- west- zuidas.
- A58 lobby + PPS.
- Verbetering infrastructuur glasvezel / draadloos.
- Glasvezelnet in het buitengebied.
- Optimaliseren & afstemmen van de infrastructuur.
- Aansluiting op bestaande infrastructuur met goede verbindingen i.h.k.v. mobiliteit:
  - wegen;
  - spoor;
  - vaarwegen.

- Goede aansluiting alle vormen van openbaar vervoer in de regio en ook buiten de regio, inclusief aansluiting hoge snelheidstrein is van belang voor bereikbaarheid / mobiliteit.
- Ontwikkeling Bergsche Maas als ontsluiting voor onze regio:
  - haven Waalwijk;
  - aan- en afvoer steenfabriek Hedikhuizen;
  - Recreatie en toerisme.

Onderwijs

- Aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs of die zelf ontwikkelen.

Toerisme

- Regio is onderdeel Brabant:
  - Regioverbinding maken tussen Efteling – Beekse Bergen – Loonse en Drunense Duinen – Vesting Heusden;
  - Vgl. idee van destijds Parkland Brabant met monorail;
  - Nu fietsverbinding langs alle evenementen realiseren, gedeeltelijk via Langstraatspoorlijn / opstapplaatsen.

Bedrijfsleven

- Bedrijventerreinen moeten slim worden ingericht. Afspraken zouden gemaakt kunnen worden over: detailhandel, grondprijzen, etc.
- De ruimte zou beter moeten worden ingevuld door te kijken naar de bestaande specialiteit en daaraan gekoppeld mobiliteit van bedrijven.
- Vertrouwen creëren bij bedrijven en investeerders. Vergroten vertrouwen van bedrijven in de overheid in Den Haag (o.a. MIRT en regiokapitaal zoeken) = vergroten betrouwbaarheid.
- Randvoorwaarden soms aanpassen op de behoefte.
- Ruimte bieden voor agrariërs; is als tweede economische sector van Brabant van belangrijke pijler van de Brabantse economie.
- Regio kan bijdragen aan ontwikkeling Metal Valley in Drunen en Gate 2 in Gilze en Rijen, via:
  - promotie;
  - doorverwijzen bedrijven;
  - verwerven subsidie.

